

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 16ης Φεβρουαρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή — Καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές — Οδηγία 2011/7/ΕΕ — Εμπορικές συναλλαγές μεταξύ ιδιωτικών επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών — Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία θέτει ως προϋπόθεση για την άμεση καταβολή του κεφαλαίου της οφειλής την παραίτηση από τις αξιώσεις τόκων υπερημερίας και αποζημίωσης για τα έξοδα εισπράξεως»

Στην υπόθεση C-555/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº6 de Murcia (δικαστήριο διοικητικών διαφορών αριθ. 6 της Murcia, Ισπανία) με απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Δεκεμβρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

IOS Finance EFC SA

κατά

Servicio Murciano de Salud,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, A. Tizzano (εισηγητή), αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, M. Berger, A. Borg Barthet και E. Levits, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 2ας Μαρτίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η IOS Finance EFC SA, εκπροσωπούμενη από τον J. Tornos Mas, abogado,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Rubio González,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Wilms και D. Loma-Osorio Lerena, καθώς και τις E. Sanfrutos Cano, A. C. Becker και M. Šimerdová,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 12ης Μαΐου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές (ΕΕ 2011, L 48, σ. 3).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της IOS Finance EFC SA (στο εξής: IOS Finance) και της Servicio Murciano de Salud (υπηρεσία υγείας της Αυτόνομης Κοινότητας της Περιφέρειας της Murcia, Ισπανία), με αντικείμενο την άρνηση της δεύτερης να καταβάλει στην IOS Finance, πέραν του κεφαλαίου της οφειλής, τόκους υπερημερίας και έξοδα εισπράξεως για ληξιπρόθεσμα τιμολόγιά της.

Το νομικό πλαίσιο

Δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 12, 16 και 28 της οδηγίας 2011/7 έχουν ως εξής:
 - «(1) Πρόκειται να γίνουν αρκετές ουσιαστικές αλλαγές στην οδηγία 2000/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές [ΕΕ 2000, L 200, σ. 35]. Για λόγους σαφήνειας και εξορθολογισμού, είναι επιθυμητή η αναδιατύπωση των εν λόγω διατάξεων.

[...]
 - (12) Η καθυστέρηση πληρωμής αποτελεί παράβαση συμβατικής υποχρέωσης η οποία έχει γίνει οικονομικά ελκυστική για τους οφειλέτες στα περισσότερα κράτη μέλη λόγω των χαμηλών ή των ανύπαρκτων τόκων υπερημερίας που επιβάλλονται στις καθυστερήσεις πληρωμών και/ή της βραδύτητας των διαδικασιών είσπραξης. Για να αναστραφεί η τάση αυτή και για να αποθαρρύνονται οι καθυστερήσεις, απαιτείται αποφασιστική μεταστροφή προς την υιοθέτηση νοοτροπίας έγκαιρης πραγματοποίησης των πληρωμών, τέτοια που, μεταξύ άλλων, να θεωρείται πάντα ο αποκλεισμός του δικαιώματος χρέωσης τόκου κατάφωρα καταχρηστική συμβατική ρήτρα ή πρακτική. Η μεταστροφή αυτή θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τον καθορισμό ειδικών ρυθμίσεων σχετικά με τις προθεσμίες πληρωμής και την αποζημίωση των πιστωτών για τις δαπάνες που υφίστανται, επίσης δε θα πρέπει στο πλαίσιο αυτό ο αποκλεισμός του δικαιώματος αποζημίωσης για τα έξοδα είσπραξης να θεωρείται καταφανώς καταχρηστικός.

[...]
 - (16) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να υποχρεώνει τους πιστωτές να απαιτούν τόκους υπερημερίας. [...]
 - [...]
 - (28) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να απαγορεύει την κατάχρηση της ελευθερίας των συμβάσεων εις βάρος του πιστωτή. Κατά συνέπεια, όταν ένας όρος σύμβασης ή μια πρακτική σε σχέση με την ημερομηνία ή την προθεσμία πληρωμής, το επιτόκιο υπερημερίας ή την αποζημίωση για το

κόστος είσπραξης δεν δικαιολογείται με βάση τους όρους που ισχύουν για τον οφειλέτη ή εξυπηρετεί κυρίως τον σκοπό της εξασφάλισης μεγαλύτερης ρευστότητας για τον οφειλέτη εις βάρος του πιστωτή, μπορεί να θεωρηθεί υπό την έννοια αυτή ότι προβλέπεται καταχρηστικώς. Προς τούτο, [...] τυχόν συμβατικός όρος ή πρακτική που παρεκκλίνει κατάφωρα από τα συναλλακτικά ήθη και αντιβαίνει στην καλή πίστη και τη συναλλακτική δεοντολογία θα πρέπει να θεωρείται ότι προβλέπεται καταχρηστικώς για τον πιστωτή. Ειδικότερα, ο πλήρης αποκλεισμός του δικαιώματος χρέωσης τόκων θα πρέπει να θεωρείται πάντοτε κατάφωρα καταχρηστικός, ενώ ο αποκλεισμός του δικαιώματος αποζημίωσης για τα έξοδα είσπραξης να εικάζεται ως καταφανώς καταχρηστικός. Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει τις εθνικές διατάξεις σχετικά με τον τρόπο σύναψης των συμβάσεων ή τις διατάξεις που ρυθμίζουν την ισχύ συμβατικών ρητρών που είναι καταχρηστικές για τον οφειλέτη.»

- 4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές [...]».

- 5 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, κατά τις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή, ο πιστωτής δικαιούται, κατά την εκπνοή της προθεσμίας που ορίζουν οι παράγραφοι 3, 4 ή 6, νόμιμο τόκο υπερημερίας, χωρίς να απαιτείται όχληση, εφόσον πληρούνται οι εξής όροι:

- α) ο πιστωτής έχει εκπληρώσει τις συμβατικές και νομικές του υποχρεώσεις· και
- β) ο πιστωτής δεν έχει λάβει το οφειλόμενο ποσό εγκαίρως, εκτός εάν ο οφειλέτης δεν ευθύνεται για την καθυστέρηση.»

- 6 Το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εφόσον καθίσταται απαιτητός τόκος υπερημερίας σε εμπορικές συναλλαγές σύμφωνα με το άρθρο 3 ή το 4, ο πιστωτής δικαιούται να λάβει από τον οφειλέτη τουλάχιστον το σταθερό ποσό των 40 ευρώ.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το κατά την παράγραφο 1 κατ' αποκοπήν ποσό είναι απαιτητό χωρίς να απαιτείται όχληση και ως αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης του πιστωτή.

3. Ο πιστωτής δικαιούται, επιπλέον του κατά την παράγραφο 1 κατ' αποκοπήν ποσού, να ζητήσει από τον οφειλέτη εύλογη αποζημίωση για οποιαδήποτε σχετικά υπολειπόμενα έξοδα είσπραξης πάνω από το κατ' αποκοπήν ποσό, που οφείλονται στην καθυστερημένη πληρωμή του οφειλέτη. Τούτο θα μπορούσε να περιλαμβάνει δαπάνες που οφείλονται, μεταξύ άλλων, στη χρήση δικηγόρου ή οργανισμού είσπραξης οφειλών.»

- 7 Το άρθρο 7 της οδηγίας 2011/7, το οποίο τιτλοφορείται «Καταχρηστικοί όροι συμβάσεων και πρακτικές», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι συμβατικός όρος ή πρακτική που αφορά την ημερομηνία ή την προθεσμία πληρωμής, το επιτόκιο για την καθυστέρηση της πληρωμής ή την αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης είτε δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα είτε γεννά αξίωση αποζημίωσης, εάν έχει κατάφωρα καταχρηστικό χαρακτήρα για τον πιστωτή.

Για την εκτίμηση του τυχόν καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικού όρου ή πρακτικής για τον πιστωτή, υπό την έννοια του πρώτου εδαφίου, συνεκτιμώνται όλες οι περιστάσεις της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων:

- α) τυχόν κατάφωρης παρέκκλισης από τα συναλλακτικά ήθη, αντίθετης προς την καλή πίστη και τη συναλλακτική δεοντολογία·
- β) της φύσης του προϊόντος ή της υπηρεσίας· και
- γ) του εάν ο οφειλέτης διαθέτει οιονδήποτε αντικειμενικό λόγο απόκλισης από τον νόμιμο τόκο υπερημερίας, από την προθεσμία πληρωμής κατά το άρθρο 3, παράγραφος 5, το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', το άρθρο 4, παράγραφος 4, και το άρθρο 4, παράγραφος 6, ή από το κατ' αποκοπήν ποσό κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, συμβατικός όρος ή πρακτική που αποκλείει τη χρέωση τόκου για την καθυστέρηση της πληρωμής θεωρείται ότι έχει κατάφωρα καταχρηστικό χαρακτήρα.

3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, συμβατικός όρος ή πρακτική που αποκλείει την αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης σύμφωνα με το άρθρο 6 [τεκμαίρεται] ότι έχει κατάφωρα καταχρηστικό χαρακτήρα.

[...]

Το ισπανικό δίκαιο

- 8 Από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι ο Ισπανός νομοθέτης θέσπισε ήδη από το 2012 «έκτακτο χρηματοδοτικό μηχανισμό για την εξόφληση των προμηθευτών», με περιορισμένη χρονική ισχύ, για την αντιμετώπιση των συσσωρευμένων καθυστερήσεων, λόγω της οικονομικής κρίσης, στην εξόφληση των οφειλών των Αυτόνομων Κοινοτήτων και των τοπικών αρχών προς τους προμηθευτές τους. Κατ' ουσίαν, δυνάμει των κανόνων που διέπουν τη λειτουργία του μηχανισμού αυτού, οι προμηθευτές που ζητούν την υπαγωγή τους σε αυτόν παραιτούνται από τις παρεπόμενες αξιώσεις τους λόγω της καθυστέρησης πληρωμών εκ μέρους των δημοσίων αρχών, συμπεριλαμβανομένων ιδίως των αξιώσεων τόκων υπερημερίας και αποζημιώσεως για έξοδα είσπραξης, με αντάλλαγμα την άμεση εξόφληση του κεφαλαίου της οφειλής.
- 9 Ειδικότερα, το άρθρο 6 του Real Decreto-ley 8/2013 de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 8/2013 περί εκτάκτων μέτρων κατά των καθυστερήσεων πληρωμής εκ μέρους των δημοσίων αρχών και στηρίξεως των τοπικών αρχών με οικονομικά προβλήματα), της 28ης Ιουνίου 2013 (BOE αριθ. 155, της 29ης Ιουνίου 2013, σ. 48782), το οποίο τιτλοφορείται «Συνέπειες της καταβολής των εκκρεμών οφειλών», ορίζει τα εξής:

«Η καταβολή προς τον προμηθευτή συνεπάγεται την απόσβεση της οφειλής της Αυτόνομης Κοινότητας ή της τοπικής αρχής, κατά περίπτωση, ως προς το κεφάλαιο, τους τόκους, τα δικαστικά έξοδα και κάθε άλλο παρεπόμενο έξοδο.»
- 10 Πριν από την έκδοση του βασιλικού νομοθετικού διατάγματος 8/2013, το Real Decreto-ley 4/2013 de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 4/2013 περί μέτρων στηρίξεως της επιχειρηματικότητας, τνώσεως της αναπτύξεως και δημιουργίας θέσεων απασχολήσεως), της 22ας Φεβρουαρίου 2013 (BOE αριθ. 47, της 23ης Φεβρουαρίου 2013, σ. 15219), μετέφερε την οδηγία 2011/7 στο ισπανικό δίκαιο.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 11 Μεταξύ των ετών 2008 και 2013, ορισμένες εταιρίες προμήθευαν προϊόντα και παρείχαν υπηρεσίες σε ιατρικά κέντρα υπαγόμενα στην υπηρεσία υγείας της Αυτόνομης Κοινότητας της Περιφέρειας της Murcia, η οποία δεν εξόφλησε τα σχετικά τιμολόγια κατά τη λήξη τους.
- 12 Οι εταιρίες αυτές εκχώρησαν στη συνέχεια ορισμένες από τις επίμαχες απαιτήσεις στην IOS Finance, η οποία, τον Σεπτέμβριο του 2013, ζήτησε από την υπηρεσία υγείας να της καταβάλει τόσο το κεφάλαιο της οφειλής όσο και τόκους υπερημερίας και αποζημίωση για πραγματοποιηθέντα έξοδα εισπράξεως.
- 13 Δεδομένου ότι η εν λόγω υπηρεσία υγείας δεν κατέβαλε τα ανωτέρω ποσά, η IOS Finance ζήτησε να υπαχθεί στον έκτακτο χρηματοδοτικό μηχανισμό και εισέπραξε ως εκ τούτου μόνο το κεφάλαιο της απαιτήσεών της.
- 14 Τον Μάιο του 2014 η IOS Finance άσκησε αγωγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου με αίτημα να υποχρεωθεί η ως άνω υπηρεσία υγείας να της καταβάλει τα ζητούμενα ποσά που αφορούσαν τόκους υπερημερίας και αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως.
- 15 Προς στήριξη της αγωγής της, η IOS Finance υποστηρίζει, πρώτον, ότι δεν χωρεί παραίτηση από απαιτήσεις κατά της Διοικήσεως. Υποστηρίζει, δεύτερον, ότι το βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 8/2013 δεν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης και, τρίτον, επικαλείται το άμεσο αποτέλεσμα της οδηγίας 2011/7, καθόσον αυτή ορίζει ότι είναι καταφανώς καταχρηστικοί οι όροι συμβάσεων και οι πρακτικές που αποκλείουν τους τόκους υπερημερίας και την αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως.
- 16 Η υπηρεσία υγείας της Αυτόνομης Κοινότητας της Περιφέρειας της Murcia ζήτησε την απόρριψη της αγωγής, επειδή, αφενός, η υπαγωγή στον έκτακτο χρηματοδοτικό μηχανισμό ήταν προαιρετική και, αφετέρου, η παραίτηση από τις αξιώσεις για τους εν λόγω τόκους και την εν λόγω αποζημίωση δεν έλαβε χώρα πριν από τη γένεση της οφειλής, αλλά μετά τη γένεση και τη μη καταβολή της.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο δέχεται ότι η υπαγωγή στον έκτακτο χρηματοδοτικό μηχανισμό δεν είναι υποχρεωτική και ότι οι πιστωτές που επιθυμούν να τους καταβληθεί όχι μόνο το κεφάλαιο της οφειλής, αλλά και τόκοι υπερημερίας, καθώς και αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως, μπορούν σε κάθε περίπτωση να προσφύγουν στη δικαιοσύνη. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται όμως αν το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα το άρθρο 7, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2011/7, απαγορεύει να τίθεται η παραίτηση από τις αξιώσεις τόκων υπερημερίας και αποζημιώσεως για έξοδα εισπράξεως ως προϋπόθεση για την καταβολή του κεφαλαίου της οφειλής.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 6 de Murcia (δικαστήριο διοικητικών διαφορών αριθ. 6 της Murcia, Ισπανία) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«Λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του άρθρου 4, παράγραφος 1, του άρθρου 6 και του άρθρου 7, παράγραφοι 2 και 3, [της οδηγίας 2011/7]:

- 1) Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/7 την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να εξαρτήσει την εισπράξη του κεφαλαίου οφειλής από την προϋπόθεση παραίτησεως από τους τόκους υπερημερίας;
- 2) Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/7 την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να εξαρτήσει την εισπράξη του κεφαλαίου οφειλής από την προϋπόθεση παραίτησεως από τα έξοδα εισπράξεως;

- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα δύο ερωτήματα, μπορεί ο οφειλέτης, όταν είναι αναθέτουσα αρχή, να επικαλεστεί την αυτονομία της βουλήσεως των μερών για να απαλλαγεί από την υποχρέωση καταβολής τόκων υπερημερίας και εξόδων εισπράξεως;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 19 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η περίπτωση της κύριας δίκης δεν εμπίπτει στην οδηγία 2011/7, αλλά στην οδηγία 2000/35, και, επομένως, αντιθέτως προς όσα προκύπτουν από την απόφαση περί παραπομπής, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί απάντηση βάσει της οδηγίας 2000/35.
- 20 Εντούτοις, η εκτίμηση της Επιτροπής προκύπτει από δική της ερμηνεία των διατάξεων του εθνικού δικαίου που περιλαμβάνονται ιδίως στο βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 4/2013 και μεταφέρουν στην ισπανική έννομη τάξη την οδηγία 2011/7.
- 21 Κατά πάγια νομολογία, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αποφαινεται, στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, επί της ερμηνείας των εθνικών διατάξεων ούτε να κρίνει αν η ερμηνεία τους από το αιτούν δικαστήριο είναι ορθή. Πράγματι, μόνον τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια να αποφαινούνται επί της ερμηνείας του εσωτερικού δικαίου (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, Audace κ.λπ., C-114/15, EU:C:2016:813, σκέψη 65 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 22 Κατά συνέπεια, κατά το μέτρο που το αιτούν δικαστήριο κρίνει, ερμηνεύοντας το ισπανικό δίκαιο, ότι εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης έχει η οδηγία 2011/7, τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να απαντηθούν όπως υποβλήθηκαν.

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

- 23 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η οδηγία 2011/7, και ιδίως το άρθρο της 7, παράγραφοι 2 και 3, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιτρέπει την παραίτηση του πιστωτή από τις αξιώσεις τόκων υπερημερίας και αποζημιώσεως για έξοδα εισπράξεως με αντάλλαγμα την άμεση καταβολή του κεφαλαίου ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων.
- 24 Προς απάντηση των ανωτέρω ερωτημάτων επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/7, σκοπός της είναι η καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, οι δε καθυστερήσεις αυτές αποτελούν, κατά την αιτιολογική σκέψη 12 της ίδιας οδηγίας, παράβαση συμβατικής υποχρεώσεως η οποία έχει γίνει οικονομικά ελκυστική για τους οφειλέτες λόγω των χαμηλών ή των ανύπαρκτων τόκων υπερημερίας που επιβάλλονται στις καθυστερήσεις πληρωμών.
- 25 Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, η οδηγία 2011/7 δεν προβαίνει όμως σε πλήρη εναρμόνιση του συνόλου των κανόνων που διέπουν τις καθυστερήσεις πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές (βλ., κατ' αναλογία με την οδηγία 2000/35, απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2016, Nemes, C-256/15, EU:C:2016:954, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 26 Πράγματι, όπως και η οδηγία 2000/35, η οδηγία 2011/7 θεσπίζει ορισμένους μόνο κανόνες στον τομέα αυτόν, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι σχετικοί με τους τόκους υπερημερίας.

- 27 Ως προς το ζήτημα αυτό, τα κράτη μέλη οφείλουν, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το άρθρο 6 της οδηγίας 2011/7, να μεριμνούν ώστε, κατά τις εμπορικές συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσια αρχή, ο πιστωτής που έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του και δεν έχει λάβει το οφειλόμενο ποσό εγκαίρως να δικαιούται τόκους υπερημερίας καθώς και αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως, εκτός εάν ο οφειλέτης δεν ευθύνεται για την καθυστέρηση.
- 28 Προς τον σκοπό αυτόν, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας επιβάλλει βεβαίως στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν ότι συμβατικός όρος ή πρακτική που αφορά, μεταξύ άλλων, το επιτόκιο υπερημερίας ή την αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως είτε δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα είτε γεννά αξίωση αποζημίωσης, εάν έχει κατάφωρα καταχρηστικό χαρακτήρα για τον πιστωτή. Επιπλέον, το ως άνω άρθρο 7 προβλέπει ότι συμβατικός όρος ή πρακτική που αποκλείει την καταβολή των τόκων υπερημερίας ή την αποζημίωση για έξοδα εισπράξεως θεωρείται, κατά την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου, ή τεκμαίρεται, κατά την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, κατάφωρα καταχρηστικός.
- 29 Εντούτοις, από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι διασφαλίζεται μόνον ότι, μεταξύ άλλων, στις περιπτώσεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, και του άρθρου 6 της οδηγίας 2011/7 ο πιστωτής θα έχει δικαίωμα να αξιώσει τόκους υπερημερίας και αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 28 της ως άνω οδηγίας, η απαγόρευση συμβατικού αποκλεισμού του δικαιώματος αυτού σκοπό έχει να εμποδίσει την κατάχρηση της ελευθερίας των συμβάσεων εις βάρος του πιστωτή, ο οποίος, κατά τη σύναψη της συμβάσεως, δεν μπορεί να παραιτηθεί από αυτό.
- 30 Με άλλα λόγια, σκοπός του άρθρου 7, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2011/7 είναι να μην επιτρέπει την παραίτηση του πιστωτή από την αξίωσή του για τόκους υπερημερίας ή για αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως ήδη από τη σύναψη της συμβάσεως, ήτοι κατά την άσκηση της συμβατικής ελευθερίας του, και, άρα, να αποτρέπει το ενδεχόμενο καταχρήσεως της ελευθερίας αυτής από τον οφειλέτη εις βάρος του πιστωτή.
- 31 Αντιθέτως, στην περίπτωση που, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, συντρέχουν οι προβλεπόμενες στην οδηγία 2011/7 προϋποθέσεις και είναι απαιτητοί οι τόκοι υπερημερίας και η αποζημίωση για έξοδα εισπράξεως, ο πιστωτής, λαμβανομένης υπόψη της συμβατικής του ελευθερίας, πρέπει να είναι ελεύθερος να παραιτηθεί από τις αξιώσεις του για τους εν λόγω τόκους και για την αποζημίωση, ιδίως με αντάλλαγμα την άμεση καταβολή του κεφαλαίου της οφειλής.
- 32 Το ανωτέρω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται, εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 16 της ως άνω οδηγίας στην οποία διευκρινίζεται ότι η οδηγία δεν θα πρέπει να υποχρεώνει τους πιστωτές να απαιτούν τόκους υπερημερίας.
- 33 Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν η γενική εισαγγελέας στο σημείο 62 των προτάσεών της, δεν προκύπτει από την οδηγία ότι αποκλείεται η οικειοθελής παραίτηση του πιστωτή από το δικαίωμά του να αξιώσει τόκους υπερημερίας και αποζημίωση για έξοδα εισπράξεως.
- 34 Ωστόσο, η παραίτηση αυτή πρέπει οπωσδήποτε να είναι προϊόν πραγματικά ελεύθερης βουλήσεως, ώστε να μη συνιστά με τη σειρά της κατάχρηση της συμβατικής ελευθερίας του οφειλέτη εις βάρος του πιστωτή.
- 35 Σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, για να διαπιστωθεί αν η παραίτηση ήταν προϊόν ελεύθερης βουλήσεως, πρέπει να εξεταστεί αν ο πιστωτής μπορούσε πράγματι, εφόσον το επιθυμούσε, να ασκήσει μέσο παροχής έννομης προστασίας για να ζητήσει την καταβολή του συνόλου της οφειλής, συμπεριλαμβανομένων των τόκων υπερημερίας και της αποζημίωσης για έξοδα εισπράξεως, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

- 36 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο και το δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2011/7, και ιδίως το άρθρο της 7, παράγραφοι 2 και 3, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιτρέπει την παραίτηση του πιστωτή από τις αξιώσεις τόκων υπερημερίας και αποζημιώσεως για έξοδα εισπράξεως με αντάλλαγμα την άμεση καταβολή του κεφαλαίου ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, υπό τον όρο ότι η παραίτηση αυτή είναι προϊόν ελεύθερης βουλήσεως, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 37 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, παρέλκει η απάντηση του τρίτου ερωτήματος, δεδομένου ότι αυτό υποβλήθηκε μόνο για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα έδινε καταφατική απάντηση στα δύο πρώτα ερωτήματα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδισης που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Η οδηγία 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, και ιδίως το άρθρο της 7, παράγραφοι 2 και 3, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιτρέπει την παραίτηση του πιστωτή από τις αξιώσεις τόκων υπερημερίας και αποζημιώσεως για έξοδα εισπράξεως με αντάλλαγμα την άμεση καταβολή του κεφαλαίου ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, υπό τον όρο ότι η παραίτηση αυτή είναι προϊόν ελεύθερης βουλήσεως, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)